

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-01-19

SBN 2024-03-26

Diarienummer SBF 2024-10718

Handläggare

Johan Bornhall

Telefon: 031 – 368 13 55

E-post: johan.bornhall@stadsbyggnad.goteborg.se

Svar på remiss från Socialdepartementet - Boverkets rapport Utvärdering av lagen (2018:22) om bostadsanpassningsbidrag – Rapport 2023:11

Förslag till beslut

I stadsbyggnadsnämnden

1. Tjänsteutlåtandet godkänns.
2. Tjänsteutlåtandet översänds till Socialdepartementet som yttrande över remissen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Göteborgs kommun har mottagit en remiss från Socialdepartementet gällande Boverkets rapport Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag – Rapport 2023:11. Stadsbyggnadsnämnden har nu möjlighet att yttra sig över remisen.

Bostadsanpassningsbidraget syfte är att genom bidrag till olika anpassningar av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende. Boverket har gjort en utvärdering av lagen och lämnat förslag på lagändringar som kan underlätta för personer med funktionsnedsättning att få nödvändiga anpassningar i sina bostäder i rapporten.

Stadsbyggnadsförvaltningen är till stor del positiv till de lagändringsförslag som Boverket föreslår. Ett av förslagen är bland annat att återinföra rullstolsgarage som en del av bidraget igen. De nya lagförslagen bedöms ge bättre möjligheter till personer med funktionsnedsättning att få nödvändiga anpassningar. Likaså förstärks barnperspektivet och barns rätt till bostadsanpassningar. Förvaltningen ställer sig dock negativ till att ta bort anvisningsrätten från lagstiftningen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen bedömer att de lagförslag som Boverket föreslår innebär kostnadsökningar för bostadsanpassningsbidraget. Hur stora kostnadsökningar det skulle bli är svårt att bedöma i nuläget. Dels utifrån vilka lagförslag som blir aktuella och hur bidraget utvecklas de senaste åren. Förvaltningen kan heller inte påverka inflödet av ansökningar som kan variera från år till år. Utifrån den demografiska utvecklingen bör bidraget på längre sikt öka då andelen äldre i befolkningen växer. Dock kan nyproduktionen av bostäder med de aktuella tillgänglighetskraven motverka till viss del. Ur ett medborgarperspektiv har förändringarna en positiv påverkan då förslagen underlättar att leva och verka i staden med en funktionsnedsättning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsbyggnadsförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Boverkets förslag innebär en förbättring för personer med olika funktionsnedsättningar i staden. Blir det aktuellt att kunna bevilja rullstolsgarage möjliggörs det för fler personer att ha en förvaringsplats för sina elrullstolar. Detta i sin tur gör att regionen kan förskriva fler elrullstolar då regionen har en skyddad förvaringsplats som ett krav. Att möjliggöra för fler personer med funktionsnedsättning att komma ut i samhället på egen hand och ta del av staden har givetvis positiva hälsoeffekter. Förslagen innebär även en förbättring för barns behov av anpassningar. Både för barn med separerade vårdnadshavare och för barn som är familjehemsplacerade. Lagförslagen innebär förbättringar för personer som blir anvisade bostäder med funktionsnedsättningar. Den nuvarande lagstiftningen gör det svårare att få bostadsanpassningsbidrag för vissa åtgärder efter ett bostadsbyte där de anvisade bostäderna bedöms ingå. Bostäder anvisas för olika målgruppen inom socialtjänsten som exempelvis personer med funktionshinder och kvotflyktingar.

Bilagor

1. Utvärdering av lagen (2018:22) om bostadsanpassningsbidrag, Rapport 2023:11 av Boverket.

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt Socialdepartementets remiss Boverkets rapport Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag – Rapport 2023:11. Stadsbyggnadsnämnden ska för Göteborgs stads räkning yttra sig direkt till departementet. Yttrandet till Socialdepartementet ska lämnas in senast den 3 april 2024.

Beskrivning av ärendet

Nuvarande lagstiftningen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag trädde i kraft 1 juli 2018. Syftet med lagen är att genom bidrag till olika anpassningar av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende. Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utvärdera lagstiftningen utifrån att antalet ansökningar och beviljade bidrag sjunkit under senare år. Uppdraget har redovisats genom Boverkets rapport Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag – Rapport 2023:11. Boverket gör i rapporten bedömningen att den nya lagstiftningen från 2018 inte har påverkat möjligheterna att ansöka om bidrag eller bevilja bidrag från kommunernas sida. Minskningen av bidraget som pågått en längre tid har påverkats av flera faktorer som demografi och nyproduktion.

Uppdraget från regeringen innefattar även att lämna förslag på lagändringar som kan underlätta för personer med funktionsnedsättning att få tillgång till nödvändiga anpassningar i sina bostäder. I uppdraget påtalas en särskild dom där Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) funnit att ett flyttbart rullstolsgarage inte kunde beviljas utifrån bostadsanpassningslagen. Domen förändrade rättspraxis, vilket gjorde att rullstolsgarage inte längre ansågs bidragsberättigade (HFD 2020 referat 70).

I förslaget till ny lag föreslås bland annat följande: Efter HFD:s dom minskade beviljandet av rullstolsgaragen markant i Sverige. Boverket föreslår därför att göra rullstolsgaragen bidragsberättigade i lagstiftningen. Vidare bedömer Boverket att förändringar i lagstiftningen behöver justeras utifrån vem som ska företräda barn under 18 år när föräldrarna inte bor tillsammans eller om barnet är placerat.

Boverket bedömer att ägare av flerbostadshus ska ges möjligheten att överta bostadsanpassningsbidrag samt kunna söka reparationsbidrag efter ett övertagande. Vidare anser Boverket att barn som bor i familjehem enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag.

Bestämmelserna kring när en ansökan kan avslås på grund av brister i bostadens skick behöver förändras enligt Boverket. Boverket ser behov av att det ska framgå om det råder byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner så ska detta avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för.

Begreppet ”planlösning” i 9 § lagen om bostadsanpassningsbidrag anser Boverket behöver tas bort. Begreppet handlar om de särskilda villkor som styr vid ett byte av bostad. Begreppet bör ersättas med skrivningen ”hur utrymmena är fördelade och belägna”. Boverket anser även att det behöver tydliggöras att de särskilda villkoren vid flytt inte gäller när ansökan kommer från en person har anvisats en bostad av en myndighet.

Boverket ser att reparationsbidrag ska möjliggöras för anordning eller inredning som inte är av tekniks slag (exempelvis ramper och duschkabin). Nuvarande lagstiftning ger möjlighet till reparationsbidrag om anpassningen är av tekniskt slag (exempelvis dörrautomatik eller höj- och sänkbara kök) eller om anpassningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen. Boverket ser även att fastighetsägare ska ges möjlighet att ansöka om reparationsbidrag i de fall där det skett ett övertagande av anpassningen. Fastighetsägaren ses då som ägare av anpassningen och skall verka att anpassningen fungerar.

Boverket anser att bestämmelserna gällande anvisningsrätten i 14 § lagen om bostadsanpassningsbidrag bör upphävas. Vilket innebär att fastighetsägare kan ansöka om bidrag för att ta bort anpassningar efter att person flyttat ut. Fastighetsägaren behöver då inte anvisa lägenheten till kommunens interna kösystem för personer med funktionsnedsättning.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Bostadsanpassningsenheten vid bygglovsavdelningen har i uppdrag att handlägga alla ansökningar bostadsanpassningsbidrag i Göteborgs stad. Enheten tar emot ansökningar gällande bostadsanpassningsbidrag, återställningsbidrag och reparationsbidrag inom ramen för bostadsanpassningsbidraget.

Bostadsanpassningsenheten har under 2023 tagit emot 4 300 ansökningar om bostadsanpassningsbidrag. Enheten har fattat beslut om 2 900 bostadsanpassningsbidrag, 1 300 reparationsbidrag samt 50 återställningsbidrag. Den sammanlagda kostnaden för bidraget under 2023 uppgick till 64,8 miljoner kronor. De vanligaste åtgärderna som bidraget beviljades för under 2023 var att ta bort trösklar, att montera stödhandtag, installera spisvakt, dörröppnare samt duschkabiner.

Förvaltningens synpunkter

Stadsbyggnadsförvaltningen är till stor del positiv till de lagändringsförslag som Boverket föreslår i ”Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag”. Möjligheten att leva och verka både i och utanför bostaden med ett funktionshinder bedöms förbättras med lagförslagen. Likaså förstärks barnperspektivet och barns rätt till bostadsanpassningar. Fastighetsägare ges med de nya förslagen bättre möjligheter till att ta över anpassningar. Förvaltningen ställer sig dock negativ till att ta bort anvisningsrätten från lagstiftningen.

Rullstolsgarage

I Göteborg har inga rullstolsgarage beviljats efter domen 23 december 2020 från HFD. Handläggare har undersökt och utrett andra möjligheter till förvaringsplats i eller i anslutning till bostaden. Vid ett tillfälle efter domen har en sökande beviljats ett platsbyggt rullstolsgarage vilket då blev betydligt mer kostsamt bidrag än ett enkelt lätt flyttbart rullstolsgarage. Vid flera ansökningar har behovet av förvaringsplats inte kunnat tillgodoses. Utifrån behovet av att kunna vara delaktig i samhället, vilket elrullstolar bidrar till behöver frågan om dess förvaring lösas. Boverket har bedömt att regionerna inte kan förskriva rullstolsgarage i samband med förskrivning av elrullstolen. Stadsbyggnadsförvaltningen finner då att möjligheten behöver ges genom bostadsanpassningsbidraget. Att åter bevilja rullstolsgarage kommer öka kostnaderna för bidraget samt reparationsbidraget.

Företräda barn

Boverket förslår att lagstiftningen behöver förändras utifrån vem som kan företräda barn under 18 år vid ansökningar om bostadsanpassningsbidrag. Med nuvarande lagstiftning behöver båda vårdnadshavare skriva under ansökan om bostadsanpassningsbidrag även om vårdnadshavare inte är sammanboende. Stadsbyggnadsförvaltningen ser förändringen som positiv utifrån att det säkerställer barnens behov av anpassningar. Det skulle även minska administrativa åtgärder kring ansökningsförfarandet. Boverket ser även behovet av att öppna upp för vem som kan söka bostadsanpassningsbidrag. Med nuvarande lagstiftning ska den personen som är i behov av anpassningen söka bidraget. Boverket ser behov av att göra undantag för de barn under 18 år som bor i familjehem enligt socialtjänstlagen (2001:453) och LSS. Här möjliggörs det genom ny lagstiftning att familjehemsföräldrar kan ansöka om bostadsanpassningsbidrag för det familjehemsplacerade barnets räkning i den kommunen som de bor i. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att detta förslag säkerställer att en utsatt grupp funktionsnedsatta barn får de anpassningar de har rätt till.

Bister i bostaden

Utifrån 8 § i nuvarande lagstiftning beviljas inte bostadsanpassningsbidrag utifrån om det råder byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll, avsaknad av eller avsevärda bister i grundläggande bostadsfunktioner samt avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet. Utifrån Boverkets statistik framkommer det att 8 § är den fjärde vanligaste orsaken till avslag om bostadsanpassningsbidrag. Boverket bedömer att kommunerna har ställt för höga krav på bostadens skick. Till exempel har kommuner gett avslag på äldre badrum, utifrån ålder, trots att badrummet är fullt funktionellt och korrekt byggt utifrån dåvarande branschregler. Boverkets förslag på förändring av lagtext innebär att brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande vilka åtgärder bidrag söks för. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att Boverkets förtydligande av § 8 förstärker det sättet som förvaltningen handlägger bostadsanpassningsbidrag på.

Byte av bostad

Vid byte av bostad går 9 § bostadsanpassningslagen igenom olika förutsättningar som krävs vid en flytt med ett funktionshinder. Det åläggs ett stort ansvar för individen själv att välja en bostad som är lämplig utifrån sin funktionsnedsättning. Uppenbart olämpliga val av bostäder utifrån sin funktionsnedsättning begränsar vissa möjligheter till bostadsanpassningsbidrag. I 9 § anser Boverket att begreppet ”planlösning” tas bort och ersättas med skrivningen ”hur utrymmena är fördelade och belägna”. Förvaltningen tycker att detta förtydligande av tolkningen är positivt. Utifrån tidigare domar och förarbeten har det tidigare varit svårt att begripa innebörden av begreppet ”planlösning” då olika instanser gjort olika tolkningar. Boverket anser även att det behöver tydliggöras att de särskilda villkoren inte gäller i § 9 när ansökan avser anpassning för en person som beviljats eller anvisats bostaden av en myndighet. I Göteborg anvisar exploateringsförvaltningen olika målgruppen inom socialtjänsten som exempelvis personer med funktionshinder och kvotflyktingar till bostäder. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer det rimligt att inte bedöma behovet utifrån 9 § vid en anvisad bostad.

Reparationsbidrag

Boverket föreslår att vidga bidragskretsen för vad som är möjligt att ansöka om reparationsbidrag för. Med nuvarande lagstiftning är det möjligt att ansöka om reparationskostnader för anpassningar som är av tekniskt slag så som dörrautomatiker, hissar, spisvakter och toalettstol med spol- och torkfunktion. Det är även möjligt att få bidrag för service och besiktningar av anpassningar. Reparationer är huvudsakligen mindre belopp och står för en mindre del av den totala kostanden för bidraget. Utifrån ett samhällsperspektiv bedöms det rimligt att reparera andra typer av anpassningar då behovet finns. Bostadsanpassningar bidrar till både självständighet i den egna bostaden men även förbyggande mot fallolyckor. Genom att göra flera anpassningar bidragsberättigade för reparationsbidrag kommer kostnaderna för denna del att öka. Även det administrativa arbetet för att hantera reparationsansökningarna kommer att öka avsevärt.

Boverket ser även att fastighetsägare ska ges möjlighet att ansöka om reparationsbidrag i de fall där det skett ett övertagande av anpassningen. Fastighetsägaren ses då som ägare av anpassningen och ska verka för att anpassningen fungerar. Förvaltningen ser positivt på förslaget. Det finns dock risker med att sökandes behov av individuella lösningar åsidosätts för att göra anpassningar som ska täcka allmänna behov. När fler personer nyttjar anpassningarna kommer ett större slitage, detta leder således till ökade kostnader för reparationsbidrag.

Anvisningsrätten

Boverket föreslår att bestämmelserna i anvisningsrätten 14 § lagen om bostadsanpassningsbidrag bör upphävas. Med nuvarande lagstiftning behöver fastighetsägare meddela kommunen att en person med anpassningar har flyttat från bostaden för att kunna ansöka om återställningsbidrag. Kommunen ska utreda möjligheten att anvisa bostaden till någon som har behov av anpassningarna som finns i den befintliga bostaden. Har kommunen ingen att förmedla bostaden till så ges fastighetsägaren möjlighet att ansöka om återställningsbidrag. Då kan fastighetsägaren få bidrag för att demontera anpassningar. I Göteborgs stad ansvarar exploateringsförvaltningen för att återanvända hyreslägenheter som tidigare har bostadsanpassats. Återanvändningen regleras i ett samarbetsavtal mellan fastighetsägarna och Göteborgs stad med stöd av anvisningsrätten. Med Boverkets förändring riskerar staden att inte kunna återanvända de anpassade lägenheterna från fastighetsägarna. Utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv bedöms möjligheten till att kunna återanvända anpassningarna som betydelsefull. Särskilt återanvändandet av lägenheter som anpassats med höj- och sänkbara kök samt öppna duschplatser som genererat stora bostadsanpassningsbidrag. De råder dessutom brist på bostäder som är anpassade för personer med funktionsnedsättning i Göteborg.

Henrik Kant

Carita Sandros

Stadsbyggnadsdirektör

Avdelningschef Bygglov